

VELUNJSKI GRABEN V NAŠIH SRCIH

Če drži, da državljan težko sledi dogodkom, ki se z vrto-
glavo naglico odvijajo v ožji in širši domovini, potem je
dvakrat res, da se do njih težko (javno) opredeljuje. Pre-
pih je velik, v zraku pa visi težka misel, da se bo kmalu
zgodilo nekaj zelo pomembnega. Javno opredeljevanje je
v takih časih nerodna zadeva: hitro ga lahko polomiš in
plašča ne moreš pravočasno obrniti po vetru, ko ta spre-
meni smer. Smo v času razpadanja in prevrednotenja vre-
dnost. Smo v času, ko se rojevajo nove vrednote, ljudje pa
jim bolj ali manj boječe prisluškujemo in se z njimi isto-
vetimo. Ko bo zapihalo močno in odločno, bodo na vlak,
ki pelje naprej, poskakali še zadnji neodločneži. Tisti pa,
ki jim ni dano razumeti, bodo do zadnjega govorili nau-
čene »resnice«. Odločilni pomen dobivajo pogum, odloč-
nost, znanje, razum in trezna presoja. Kaj bo jutri, tega
ne ve nihče. Jasno pa je, da bo to odvisno od nas.

Tveganje je seveda veliko. Tudi meni lahko Jakov Blaže-
vič, član sveta federacije podtakne, da sem agent CIA.
Ta namreč po njegovem mnenju letno plačuje 200 milijo-
nov ameriških dolarjev za vohunsko dejavnost v Jugoslavi-
ji, pretežni del teh denarjev pa naj bi se stekal k časopi-
som in revijam. Dokaz je našel v dejstvu, da le-ti dobe-
sedno prevajajo nekatere članke iz tujih revij in časopisov.
Na to novico iz sveta federacije je prejšnji teden duhovi-
to reagiralo Delo, ki je ponatisnilo vest iz britanskega Gu-
ardiana (da so se v Beogradu začela pogajanja z misijo
MMF, kar pri nas ni bilo objavljeno) in dodalo, da priča-
kuje honorar od CIA.

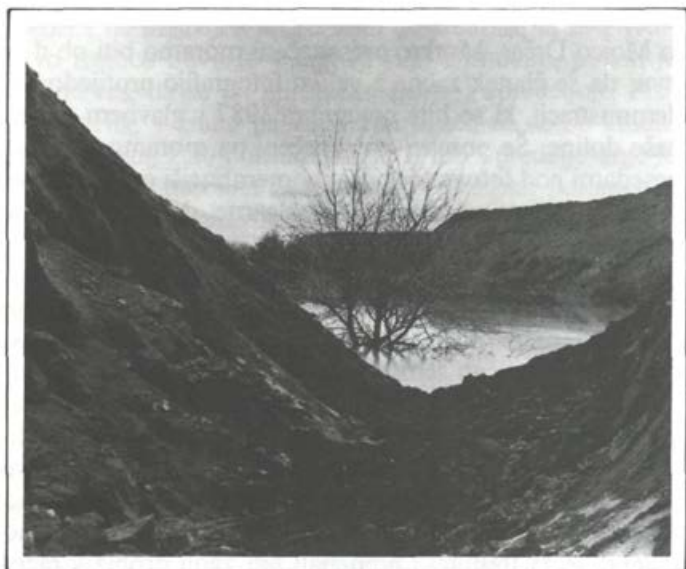
Torej! Ugledna ameriška revija Newsweek je 21. marca
1988 objavila obširen članek na dveh straneh z naslovom
»Otok svobode«. Avtor Andrew Nagorsky je obiskal Slo-

venijo v času, ko se je tu mudil sovjetski voditelj Gorbačov. Naši deželici, ki naj bi bila pravi otok izobilja in svobode, je spisal pravi slavospev. Za nas, prebivalce Šaleške doline, niti ni toliko pomembno, da Nagorsky citira Boža Kovača, omenja Branka Mamulo, Borisa Frleca, obrtnika Ledineka, Živka Pregla, Marka Hrena, Franceta Bučarja in Mojco Drčar–Murko, presenečeni moramo biti ob dejstvu, da se članek začne z veliko fotografijo protijedrskih demonstracij, ki so bile novembra 1987 v glavnem mestu naše doline. Še posebej presenečeni pa moramo biti nad besedami pod fotografijo: »Najpomembnejši povodi, ki so razjezili zvezno vlado: protinuklearne demonstracije v slovenskem mestu Velenje«.

Mnenju Nagorskega velja prisluhiniti, saj trdi nekaj, kar je bilo vsaj meni doslej prikrito (o tem so naši časopisi molčali): prepričan sem bil, da je protestni shod vznemiril le našo republiško vlado, ki je dan poprej pohitela zagotavljati, da se odlagališče za jedrske smeti ne bo gradilo v tisti občini, ki tega ne bo dovolila. Vpletanje Mikuličeve vlade pa celi zadevi prida širše dimenzije. Če drži, da smo razjezili Mikulića in njegove ministre, to pomeni, da smo (čeprav le za trenutek) prenehali biti zgolj drobiž v računih najvišje jugoslovanske politike. Ni mi jasno, ali bi morali biti zaradi tega ponosni ali pretreseni. Prepričan pa sem, da se moramo zamisliti in naše prihodnje nasprotovanje gradnji odlagališča opreti na domnevo, da nismo drobiž (več)! Navsezadnje si lahko lastimo celo pravico, da borbo proti ideji, da se odlagališče zgradi v Sloveniji, poimenujemo kar »sindrom Velunjski graben«.

Če hočemo bolje razumeti te dogodke, se moramo vrniti nekaj mesecev nazaj. 7. novembra 1987 je bila v Delu objavljena naslednja izjava slovenskega izvršnega sveta: »Izvršni svet zagotavlja, da odlagališče ne bo locirano v nobeni družbenopolitični skupnosti, ki se v usklajevalnem postopku ne bo strinjala s pogoji odlaganja...«. Tej izjavi navkljub se je naslednji dan, na krasno sončno nedeljo,

cela Šaleška dolina spremenila v središče jugoslovanskega protijedrskega gibanja. Stotine traktorjev in transparentov, tisoči ljudi in ena plebiscitarna odločitev: proč z jedrsko energijo, proč z jedrskimi smetmi!

Naivni smo bili takrat prepričani, da je ljudska volja slavila zmago. Verjali smo, da sta politika in znanost dognali, da se vladati ne da brez večinske podpore vladanih. Pravim naivni! Budni pa so čakali in dočakali. 26. januarja 1988 je izšel Poročevalec skupščine SRS in na 35. strani objavili naslednji predlog izvršnega sveta skupščine SRS: »... ob pripravi sprememb in dopolnitev dolgoročnega in srednjeročnega plana SR Slovenije predloži koncept odlaganja in kriterije izbora lokacije za odlagališče nizko in srednje aktivnih odpadkov ter omejitve za uveljavljanje širših družbenih interesov kakor tudi interesov občin pri zagotavljanju varnega odlaganja odpadkov take vrste, ob upoštevanju potreb po nadomestilu stroškov posega v

prostor, izgradnje infrastrukture ter ostalih spremljajočih dejavnosti«.

Kaj to pomeni? Nič drugega kot to, naj bi občinam odvzeli možnost odločanja o tem, da se na »njihovem« ozeblju gradi odlagališče jedrskih smeti! To pa je seveda povsem v nasprotju z obljubo taistega izvršnega sveta, ki jo je dal pred tremi meseci.

Stvar je resna! Dokazi za utemeljenost zgornje trditve se nizajo. Najpomembnejša dokumenta, ki naj bi sankcionirala odvzem suverenosti občin na tem področju sta srednjeročni in dolgoročni plan Slovenije. In prav ta dokumenta sta v spreminjanju in dopolnjevanju! Ključ je v takojimenovanih obveznih izhodiščih, ki v planiranje vnašajo »hirearhijo obveznosti«. To pomeni, da se v dolgoročne načrte občin obvezno prenašajo usmeritve in opredelitve iz dolgoročnega plana SRS. Ta obvezna izhodišča »presejajo lokalno občinsko raven ter sektorski pogled posameznega SIS«, po novem pa naj bi vanje sodilo tudi določanje lokacij za odlagališče jedrskih smeti.

Stvari so torej jasne! Pozornost moramo usmeriti v spreminjanje dolgoročnega in srednjeročnega plana SRS, ki nam (in seveda tudi drugim občinam) podtika kukavičje jajce. Temu pravijo obvezna izhodišča.

Potrebna je budnost in aktivnost! Če bomo čez leto ali dve presenečeni tarnali, kaj se nam je zgodilo, bomo to morali pripisati kar sebi. Predlagam, da bedimo ponoči in podnevi. Vsi. Ljudstvo in funkcionarji. Če bomo imeli krvave oči, nam vsaj nihče ne bo mogel očitati, da smo pijanci.